

EZBER DIŞI SÖYLEŞİLER (9)

“Kürt Sorunu Kimin Sorunu”

İrfan Aktan



MMO Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi
10 Kasım 2007



tmmob
makina mühendisleri odası
izmir şubesi

İzmir - 2010 / 14 - 8



tmmob
makina mühendisleri odası
izmir şubesi

İRFAN AKTAN

Kürt Sorunu, Kimin Sorunu?

Bu kitabın yayın hakkı **Makina Mühendisleri Odası**'na aittir. MMO'nun izni olmadan, kopya edilemez, kullanılamaz.

Yayına Hazırlayanlar: Elif Aydoğdu Oral - Önder Sözen

Grafik Tasarım: Nurcan Durmaz

Baskı Yeri: Can Dijital Baskı Hizmetleri

Gazi Blv. No: 93/A Çankaya - İZMİR

Tel: 0 232 441 20 22 (PBX)

Baskı Tarihi: Nisan 2010 - İZMİR

ISBN No: 978-9944-89-974-1

İzmir - 2010 / 14 - 8

SUNUŞ

Ülkemizde siyasetin sığlaştığı, politik tartışmaların magazinleştiği bir süreç yaşıyoruz. Kavramlar, değerler birbirine karıştı. Düşüncenin, düşünmenin önemi yitiyor ve yaşanan her sorunda insanlar şiddete başvurur hale geliyor.

Toplumsal algının netliğini ve toplumsal barışı zedeleyecek bu durumdan kurtulabilmek için ezberlerin ve reflekslerin sorgulanması gerekiyor.

Bir yandan askeri vesayet altında bir türlü gelişemeyen demokrasimiz, diğer yandan neoliberal politikalarla değersizleştirilmeye çalışılan emek ve insan, katledilen çevre...

Bu kadar kapsamlı sorunlar doğru zeminler yaratılarak tartışılmamakta, çoğunlukla uzlaşmalarla çözülebilecek, ortak akıl, ortak payda yaratılabilecek konular, başlangıçta yaratılan kutuplaşmalar nedeniyle içinden çıkılmaz noktalara sürüklenmektedir. Böyle bir ortamda konuları kutuplaşmalara, ezber söylemlere, önyargılara kurban etmeden, o konuda araştırma yapmış uzmanların katılacağı söyleşilerde ele almayı hedefledik.

Bu anlayışla Ezber Dışı Söyleşiler 10 Şubat 2007 tarihinde başlamış ve bir çok uzman katılımıyla dizi halinde sürdürülmüştür.

Bugüne kadar gerçekleşen söyleşileri çözümleyerek her birini fasikül şeklinde yayımladık, sözlerin yanı sıra tarihe yazılı olarak not düşerek sizlere ulaştırmayı amaçladık.

Ezber Dışı Söyleşilere konuşmacı ve dinleyici olarak katkı koyan emeği geçen herkese teşekkür eder, ezber dışı söyleşi fasiküllerini halkımızın, kamuoyunun hizmetine sunarız.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
İzmir Şubesi Yönetim Kurulu**

Kürt Sorunu, Kimin Sorunu?

Merhaba

Eğer bu söyleşiyi 1999'dan önce yapıyor olsaydık muhtemelen benim isim daha kolay olurdu ve biraz sonra anlatacağlarım bu kadar kafa karıştırıcı olmazdı. 1999'dan önce Kürt sorunu bana kalırsa başka bir merhaledeydi ve çok daha çözülebilir bir sorundu. Fakat Abdullah Öcalan yakalanıp Türkiye'ye getirildikten sonra hem sorunun boyutları hem de konjonktür değişti. Bir kere Kürt sorununun dillendiricisi olan gerek silahlı cemahtan gerekse legal siyaset yürüten yapıların kafası daha netti, kafa bulandırıcı unsurlar çok daha azdı. Türkiye açısından şöyle bir durum söz konusuydu: o zaman çok açık bir şekilde Suriye Abdullah Öcalan'ı barındırıyordu. İran örgüte doğrudan destek veriyordu. Hatta örgütün İran kampları bariz bir şekilde Urumiye civarında bilfiil çalışmalar yürütüyordu.

Söyleşi boyunca ben PeKeKe mi desem PeKaKa mı desem diye bir ikileme düştüm. Çünkü artık Pekeke diyince başka bir şey oluyorsunuz Pekaka diyince başka bir şey. Ama benim Milliyet'ten bir arkadaşım bunun çözümünü çok iyi bulmuş: PeKeKa diyordu o. Ben de PeKeKa diyeyim söyleşi boyunca... Neticede, o dönemde Türkiye hakikaten Kürt sorununu çözebilmek, Pekeka'yı belki bertaraf etmek için elinde çok daha fazla güçlü kozlar bulunduruyordu. Bir kere kimin ne olduğu çok açıktı; yani Suriye Abdullah Öcalan'ı Türkiye'ye karşı koz olarak barındırıyordu. Keza, İran da Türkiye ile ilgili emellerini *–ki Türkiye'nin de İran'la ilgili emelleri vardı–* daha güçlü bir şekilde yürütebilmek için destekliyordu. Irak'ta ise her zaman bir Kürt hareketi olduğu için, Barzani ve Talabani orada sürekli tarihsel olarak yönetime karşı mücadele yürüttüğü için Pekeka'ya ciddi bir alan kalmıyordu. Fakat Abdullah Öcalan Suriye'den çıkartıldıktan ve Suriye Türkiye'nin iç işlerine başka bir şekilde dâhil olmaya başladıktan sonra, o boş alanı başka uluslararası güçler doldurmaya başladılar, O vakit iş çok karmaşık hale geldi. Tabii o süreçte, 1999'dan önce, Barzani ve Talabani de PKK'ye karşı ciddi harekâtlara katılıyor, Peşmerge güçleri Türk askeriyeye birlikte operasyonlara gidiyordu. Ve neticede örgüte orada bir yaşam alanı bırakmamak için her iki taraf da ciddi çalışmalar yürütüyordu. 2003'te Amerika'nın Irak'ı

işgaliyle birlikte oradaki boş alan, daha fazla birtakım silahlı örgütle-re yaşam alanı açmaya başladı. Dolayısıyla Türkiye'nin “*Biz Öcalan'ı Suriye'den çıkartır ve kamuoyunda bakın biz istersek yaptırımlar uygulayabiliriz komşu ülkelere*” iddiasıyla giriştiği bir hareket günümüzde gördüğümüz gibi tam tersi bir boyuta girmiş bulunuyor. Kürt sorunu artık Türkiye'nin sorunu olmaktan çıkmış, bölgesel ve hatta uluslararası bir sorun haline gelmiş bulunuyor. Dediğim gibi eğer 99'dan önce bu söyleşi olsaydı daha rahat ve dallı budaklı olmayan bir konu hakkında konuşuyor olacaktık. Şimdi o kadar çok şey var ki ben bunları işte hem Express'de yazarken hem muhtelif yerlerde konuşurken insanlar “*Mesele bu kadar da karmaşık olmamalı, bunun daha kısa bir izahatı olmalı*” diye yanıt veriyor. Ama kazın ayağı hiç de öyle değil. Çünkü Amerika'nın Irak politikası tamamen şekillendikten ve Amerika oraya yerleştikten sonra, İran ve Suriye'nin pozisyonlarında da ciddi değişimler oldu. Daha doğrusu İran ve Suriye kendi pozisyonlarında ciddi değişiklikler yaratmak zorunda kaldılar. Türkiye 1 Mart tezkeresini reddedip Amerika'ya aslında tarihsel bir hatırlatmada bulununca, yani “*Biz bazen tamamen sizin rotanıza girmeyebiliriz*” deyince, uzun vadede şu an meyvelerini gördüğümüz bir fidanın tohumları ekilmiş oldu.

Irak'taki Kürtler belki, Amerika sayesinde *-tabii kendi öz güçleri de her zaman vardı-* beli bir “*özerk alan*” elde edince, bölge ülkelerinin yani vakti zamanında Sadabad Paktı ile filan biraraya gelen, her durumda kendi sınırları içindeki Kürtleri zapturapt altına alma kararını kolaylıkla alabilen ülkelerin çıkarlarında ve çıkar politikalarında değişiklikler oluşmaya başladı. Ne oldu? İran'dan başlayalım, İran için artık tehlike daha yakın hale geldi. Çünkü Amerika daha yakında Irak'taydı. Iraklı Şii ve Kürtler, ABD'nin yanında yer alınca, Amerika'nın kendi sınırları dâhilindeki Kürtleri, Belucileri ve Türkiye'nin kışkırtmasıyla Azerileri örgütleyebileceğini gören İran için tehlikenin boyutları arttı. Dolayısıyla, ilk tepki İran'dan geldi ve İran daha önce hiç yapmadığı bir biçimde PeKeKa kamplarını bombalamaya, örgüt mensuplarını yakaladığında Türkiye'ye iade etmeye, hastanelerde örgüt mensuplarını barındırmamaya, tedavi etmemeye başladı. Bu da zaten Amerika'nın politikası sonucunda ikiye bölünmek üzere olan örgütte ciddi tedirginlik yaratmaya başladı. Amerika'nın PKK'yle ilgili projesi kabaca şuydu, “*bu örgüt sosyalist veya Marksist kökenden geliyor, en azında böyle referansları var*”, Abdullah Öcalan o dönemde *-2003'ten sonra-* Kuzey Irak'ta olası bir

Kürt devletinin küçük İsrail olacağını bu yüzden kendi örgütünün de buna kesinkes karşı çıkması gerektiğini söylüyordu İmralı'dan. Şimdi hal böyle olunca, örgüt, Amerikan çıkarlarının aleyhine bir politika güder gibi oldu, bunun üzerine de Amerika örgüt içinde Kürt milliyetçisi, Barzani'ye ve Amerika'ya yakın kesimlere mesajlar yollamaya başladı. Örgüt içinde daha sol tandanslı militanları ekarte etmesi ve Abdullah Öcalan'ın projesinden uzaklaşması karşılığında, örneğin Osman Öcalan'a ve örgütün o dönemki silahlı kanat sorumlusu Nizamettin Taş'a liderlik vaadinde bulundu. Yani “*Örgütü size teslim eder, aynı zamanda Türkiye ile ilgili projelerinizde size destek veririz*” vaadinde bulundu, bu doğru. Bunun üzerine örgüt ikiye bölündü, Osman Öcalan ve Nizamettin Taş ekibi örgütten ayrıldı ve Barzani'nin yanına geçti. Çünkü Barzani de güya onlara destek verecekti. Fakat PKK gibi bir örgüt özellikle Ortadoğu'daki silahlı örgüt kültürü ile yol aldığı için, bu kanadı tasfiye etmenin bir yolunu buldu. Şöyle ki, Murat Karayılan gibi hem gerektiğinde barış çağrılarını yapabilecek, Türkiye'li, fakat gerektiğinde Amerika'nın yanında da yer alabilecek daha “*ne olduğu belli olmayan*” bir ismi başa getirdi. Böylece parçalanmaktan kurtuldu. Abdullah Öcalan da aynı dönemde avukatları aracılığıyla Barzani hakkında daha olumlu açıklamalar yapmaya ve Kürtlerin kazanımlarının desteklenmesi gerektiğini söylemeye başladı. Yani o süreçte örgüt bir politika netliğine vardı fakat bu aynı zamanda 1984'ten bu yana yürüttükleri projelerin tamamını bir kenara bırakmalarına, yeni ve uzun vadeli bir projeye çalışmalarına sebep oldu. Neydi o proje? Aslında bugünlerde biraz o netlik kazanmaya başladı ama kaba hatlarıyla şöyleydi: “*Amerika artık Ortadoğu'da, ve kim Amerika'nın yanında yer alırsa uzun vadede daha fazla kazanım elde edebilir.*” Yine örgüt içinde Osman Öcalan tayfasının yanında yer almayı ama örgüte de karşı çıkmayan demin andığım sosyalist isimler de bir kenara itildiler, tasfiye edilmediler ama çok daha pasif konumlara itildiler. Örneğin Cemil Bayık. Örgütün kültürel çalışmalar sorumlusu filan yapıldı.

Şimdi, dediğim gibi proje büyüyünce ve Ortadoğu söz konusu olunca, Amerika, örgütün içine de müdahale etmeye başladı. Tabii gazetelerde çok yazılıp çiziliyor; Amerika örgütü şöyle destekliyor, böyle örgütlüyor, böyle silah sağlıyor diye. Bunların çok doğru olmadığını biliyoruz. Fakat Amerika, en azından örgüte dokunmayarak çok ciddi bir alan açmış bulunuyor. 2005'ten itibaren Amerika'nın Kürtlere ciddi kazanımlar sağlayabileceğini düşünen kanat

Amerika'yla görüşmelerini sürdürdü. Bunu İran çok bariz bir şekilde görüyordu. Özellikle Ahmedinejad'dan sonra İran, Türkiye üzerinde çok ciddi "halkla ilişkiler çalışması" yapmaya başladı. Neydi bu halkla ilişkiler çalışması: "bir terörist örgütü barındıran Kuzey Irak ve dolayısıyla Amerika karşısında" Türkiye'nin yanında yer alır gibi göründü. Örgüt mensubu hastaları kabul etmeyerek, ele geçirdiği militanları Türkiye'ye teslim ederek ve tabii ki örgütün kamplarını bombalayarak. Bunun üzerine PJAK, yani Özgür Yaşam Partisi, örgütün İran kolu olarak kuruldu. Aslında, PJAK kurulduktan sonra PKK'nin Ortadoğu'daki politikaları çok bariz bir şekilde ortaya çıktı. Örgütün hesabına göre Amerika muhtemelen İran'a saldıracak, saldırmasa bile İran üzerinde bir kontrol mekanizması kuracak, bu esnada demokrasi-den nasiplenmeyen İran Kürtleri örgütlenirse, Irak'taki yapı zaten olası bir Kürt ayaklanmasına karşı çıkmayacağı için elde var bir... Suriye'nin *-galiba 2004 Kasım'ındaydı-* Qamişlo kentinde bir futbol maçı sırasında polislerin saldırısına uğramıştı Kürtler. O zaman çok sayıda Kürt ölmüştü ve oradaki Kürtler de teyakkuz halindeydi. Zaten nüfusları az olsa bile Suriyeli Kürtlerin şu ana kadar nüfus cüzdanları bile yok, herhangi bir resmî kurumda yükselemiyorlar, Türkiye'deki gibi "ben Türk'üm, o zaman memur olabilirim" gibi bir şey de yok, dolayısıyla daha ırkçı bir uygulama söz konusu. Qamişlo olayından sonra örgüte katılım hızla artıyordu. Yani Türkiye'den örgüte katılım o süreçte azalırken Suriye ve İranlı Kürtler gözlerini PKK'ye dikmişti. Aynı zamanda Kuzey Irak'ta Barzani ve Talabani yönetiminden rahatsız olan, özellikle Halepçe'deki yoksul Kürtler de PKK'ye ve bazı kesim de radikal İslamcı örgütlere meylediyordu. Türkiye'de de Tayyip Erdoğan Diyarbakır'a gelip "Kürt sorunu benim sorunumdur" dedikten kısa süre sonra, operasyonlar neticesinde militanlar öldürülmüş, yine Tayyip Erdoğan Rusya'daki bir konuşması sırasında, "Ülkenizde Kürt sorunu var niye çözümüyorsunuz?" gibi bir soruyla karşılaşınca "Eğer sorunu düşünmezseniz yoktur" yanıtı vermişti. Kabaca o dönem böyle şekillendi. Neticede örgütün aslında bizim şu anda "demokratik özerklik" olarak okuduğumuz, duyduğumuz projesi o süreçte netleşti.

Şimdi peki, 1999'dan sonra genel af isteyen, "biz ülkeye geri dönmek istiyoruz, genel af ilan edin, silahlarımızı bırakabileceğimiz bir yer gösterin biz bırakıp dönelim" diyen örgüt, nasıl oldu da, bu fikrinden vazgeçti? İran Türkiye üzerinde halkla ilişkiler çalışması yaparken, daha önce hep şeriatı Türkiye'ye ihraç etmek istediği söy-

lentisiyle ötelenen İran yönetimi, Amerika karşısında Türkiye'nin yanında yer alıyordu ve terörizm mücadelesinde Türkiye'yi destekliyordu artık. Bu, dediğim gibi, İran'daki Kürtlerin PKK'ye katılımını arttırdı, Türkiye'nin sert politikasının daha da sertleşmesine sebep oldu. Çünkü şu sıralar pek çok stratejistin de söylediği gibi artık hakikaten Amerika çıkarlarıyla Türkiye çıkarları çatışmaya başlamıştı. Bu sadece PKK'yle ilgili değil, sadece Kürtlerle ilgili de değil, hemen yakınındaki Kerkük'ten çıkarılacak petrolardan pay alamaması, önmümüzdeki günlerde Türkiye'nin bütün bu 80 yıllık macerasını başka bir merhaleye taşıyabilecek olan bir olası Kürt Devleti projesi... Dediğim gibi hal böyle olunca, yani Türkiye o süreci bana kalırsa çok akıllıca yönetemeyince, örgüt daha fazla güç kazandı ve söyleminde artık daha sert, daha iddialı bir tutum sergiledi. Tabii askeri olarak da ciddi güç kazandı. Neydi o güç? Eskiden 20-30 militan birlikte hareket ederken, şimdi 7-8 kişiye düşürdüler ve onlar da çok rahat hareket edip eylemlerini yapabiliyorlar. Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın da dediği gibi, böyle bir örgütle mücadele etmek artık Türkiye için çok zor hale gelmişti. Hatta, yıllardır *"biz bitiririz, kökünü kazırız, yok ederiz"* diyen pek çok emekli asker, bunun artık böyle olmayacağını, olmayabileceğini itiraf etmeye başladı. En yakın dönemde de Kara Kuvvetleri Komutanı İlker Başbuğ, *"Biz örgüte katımları engelleyemedik"* diye itirafta bulundu.

Bütün bunları şunun için anlattım, artık hakikaten başka bir merhaleye girmiş bulunuyor Kürt sorunu. Sadece Türkiye'de demokrasi talebinde bulunan ve böyle bir ihtimalin gerçekleşmesi halinde geri dönebileceğini söyleyen örgüt, artık bütün köprüleri atmış bulunmaktadır. Artık biz demokratik özerklik istiyoruz, demokratik özerkliği de sadece Türkiye için değil, Suriye Irak ve İran Kürtleri için istiyoruz demeye başladı. Nedir demokratik özerklik? Sanal bir devlet aslında, ben böyle diyorum. Sanal bir devlet projesi, Abdullah Öcalan'ın hapisyanede okuduğu bir takım kitaplardan da etkilenecek ortaya çıkardığı sanal bir proje. O da şöyle: Mevcut sınırlar, yani İran, Suriye, Irak ve Türkiye'nin mevcut sınırları içersinde; Kürtler kalacaklar fakat kendi aralarında rahat hareket edebilecekler, kültürel ve ekonomik alışverişi daha rahat yapabilecekler. Dış ilişkilerinde buldukları ülkenin yönetimine bağlı ama iç ilişkilerinde daha çok belediyeler üzerinden özerk ve bağımsız bir Kürt yapısı öngörülüyor.

Bu, aslında çok uçuk bir fikir gibi görünebilir. Fakat artık öyle değil. Bunun sebebi de şu: 99'a kadar da çok sayıda şehit cenazesi

geliyordu, çok fazla çatışma yaşıyordu, hatta ve hatta örgüt bir takım köyleri bir takım bölgeleri ele geçiriyordu. Ne bileyim, metro-pollerde de çatışma vardı; birtakım yerlere bomba konuyordu, siviller de ölüyordu. Fakat o zaman ciddi bir anti-Kürt hareket tezahür etme-mişti. Örgüt silahları bırakıp Kuzey Irak'a geçtikten sonra özellikle internet siteleri üzerinden başlayıp sokaklara yansıyan anti-Kürt hınç hızla yükselişe geçti. İnternet'te Kürt karşıtı yazıları ilk o zaman gör-düğümde şok olmuşum. Mesela *"Bingöl'de iki köylü sele kapılarak hayatını kaybetti"* haberinin altında şöyle bir okur yorumu bulunabi-liyordu *"geberip gitsinler"*. *"Pis Kürtler"*, *"en iyi Kürt ölü Kürt'tür"* gibi yorumlar, hızla yayılmaya başladı. Bu, sanal ortamda böyleydi, çünkü biliyorsunuz insanlar karşılarında muhatap bulamayınca, bilgi-sayar ekranına daha rahat dökülebiliyorlar içlerindeki hıncı. Ancak gördük ki, bayrak gösterileriyle bu hınç, kısa süre sonra sokaklara da yansımaya başladı. Peki insanların içindeki bu ırkçı duygular veya ırkçı hissiyatın temelinde ne vardı? Kanaatimce, Süleymaniye'de ABD askerleri tarafından Türk askerlerinin başına çuval geçirilmesi olayı çok etkili oldu. Diğer yandan Irak Kürtlerinin, *"hiçbir zaman muktedir olamazlar, Kürt kültürü devlet kurmaya muktedir değildir, Kürtlerin devlet deneyimi yoktur"*, hatta *"Kürt diye bir şey yoktur"* diyen yaygın söylem ilk defa bir darbe alıyordu. çünkü orada bir dev-let, devlet oluşumuna doğru yol alınıyordu Kuzey Irak'ta. Bu da, ülke-mizdeki *"sivil halkı"* fazlasıyla tedirgin ediyordu. Çünkü Kuzey Irak Kürtleri de zengin olacaktı, kişi başına düşen gelir artacak ve bizim Kürtlerimiz de oraya bakacaktı, biz Türkler yapayalnız kala-caktık, arkadan hançerlenecektik vs... Bir yandan da işte Ermeni lo-bisi ve Ermenistan, Ermeni soykırımını kabul ettirmeye çalışıyordu. Türkiye kuşatılıyordu! Avrupa Birliği'ne uyum adı altında Türkiye sürekli *-ilk o tahkim yasası çıktığında bu çok tartışılmıştı-* Türkiye tamamen uluslararası güçlerin kontrolüne geçiyordu ve biz Türkler artık Türk olduğumuzu söylemekten utanır hale geliyorduk!

Hal böyle olunca, kabak tabii Kürtlerin başına patladı. Çünkü Türkiye'de ırkçılık söyleminin karşılığını bulacak Ermeniler yoktu. İngilizler yoktu, Amerikalılar da yoktu. Ancak ve ancak Kürtler vardı. Kürtlerin de zaten Yahudi oldukları, aslen Müslüman olmaya-bildikleri, bir takım kompo teorileriyle, bir takım kitaplar aracılığıyla hızla yayılmaya başlıyordu. Öyle ki, gittiğiniz bakkalarda bile Ya-hudi Kürtlerle ilgili kitaplar bulabiliyordunuz. Ve dolayısıyla ırkçı söylem hızla sokaklara da yayılmaya başladı, örneğin Konya'nın

Çumra kasabasında bir Kürt aile kuşatılıyor, ya da Seferihisar'da Kürtlere saldırılıyordu. Kürt olduğu için, Kürtçe konuştuğu için veya hut Özgür Gündem gazetesi okuduğu için dövülen, dayak yiyen insanların haberlerini okumaya başladık gazetelerde. Velhasıl çatışmaların en az olduğu dönemde paradoksal olarak ırkçılık, hızla artış gösterdi. Bu da tabii ki PKK'ye yansiyordu, tabii ki Kürtlere yansiyordu ve kopuş algısını bir takım mantiki temellere oturtmalarına neden oluyordu.

AKP'nin, yani 28 Şubat'ta yer altına indirilmeye çalışılan İslamcı kanadın tekrar güçlü bir şekilde parlamentoya girmesi, hükümet olması, ordu içinde tabii ki ciddi kaygılar yaratıyordu. Sık sık, muhtıra diyemeyeceğimiz ama ihtar, uyarı şeklinde açıklamalar yapmaya başladı Genelkurmay. Ve son kertede, ümmetçi bir algıya sahip olan AKP, Kuzey Irak'taki yapıya kati bir karşı duruş sergilemedi. Aksine *“devlet olmasınlar ama orda da belli bir özerklik olabilir”*i vurgulamaya başlayan bir takım AKP'liler oldu. Lafı fazla uzatmaya çağım, 22 Temmuz'dan önce, yani cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinde, AKP ordu ve bir takım bürokratik birimlerde çok ciddi kaygılar uyandırmaya başladı. Abdullah Gül seçtirilmedi, ondan sonra e-muhtıra, ve sonra tekrar seçimler... 22 Temmuz seçimlerinde pardon ordu, AKP üzerinden bir Kürt mesajı da almaya başladı. Neydi o Kürt mesajı? Bağımsız adaylarla meclise milletvekili sokabileceklerini çok iyi bilmelerine rağmen Kürtlerin büyük bir kesimi, örneğin Şemdinli'de 8000 seçmen AKP'ye oy verdi. Çünkü seçimler öncesinde de yine hatırlarsanız gazetelerin manşetlerine Barzani'nin geleneksel Kürt kıyafetleriyle fotoğrafları aktarılıp *“yine zırvaladı”*, *“yine uğursuz ağzını açtı”*, *“küstah Barzani”* gibi başlıklarla hedef gösterildi. Medyanın bu tutumunda eminim ordunun doğrudan bir tesiri yoktu. TSK'nın *“böyle haber yapın”* demediğine eminim. Buna birazdan geleceğim, ama neticede Barzani o dönemde hedef gösterildi ve AKP onun üzerinden bir tercihe zorlandı. Fakat AKP hakikaten çok iyi bir siyasetle bunun üstesinden geldi ve seçim propagandası sürecinde Erdoğan, Kuzey Irak operasyonunun gerekmediğini, öncelikle Türkiye sınırları içindeki militanların bertaraf edilmesi gerektiğini söyledi. Bu da Kuzey Irak'a sempati duyan Kürtlerden oy almalarını sağladı. Kürtler PKK'li olduğu için ve AKP PKK'ye yönelik bir operasyona karşı çıktığı için AKP'ye oy vermiş değiller. AKP, Kuzey Irak'a askerî operasyon icazetini orduya vermediği için Kürtlerden oy aldı. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, Türkiye'de devletten zarar gör-

müş, rahatsızlık duymuş Kürtlerin yarısı PKK'ye sempati duyuyorsa, bir o kadarı da Barzani'ye sempati duyuyor. Baba Mustafa Barzani PKK olmadan önce de bir Irak yönetimine karşı mücadele yürütüyordu ve Türkiye'deki pek çok Kürdün de gönünü fethetmişti. Fakat 1990'larda Barzani Türkiye güçleriyle, yani TSK'yla birlikte PKK karşıtı hareketlere katıldığı için bir antipati duymaya başladı Türkiye Kürtleri. Ne var ki Barzani bir devlet kurmaya muktedir görününce, doğal olarak Türkiye'de *-özellikle sınır boylarındaki-* Kürtlerin gönünü fethetmeye başlamıştı. Hatta ben 2005'teki Şemdinli olaylarından önce birkaç defa Şemdinli'ye gitmiş ve insanların Barzani'den *"başkan"* diye söz ettiklerine bizzat tanık olmuştum. AKP Barzani'yi karşısına almayınca da Kürtlerden oy aldı, bu çok açık ve net. Dediğim gibi bu da ordunun AKP üzerinden Kürtlerden aldığı bir mesajdı.

Türkiye'de ordunun da tek bir görüşünün olmadığını hepimiz biliyoruz. Ordudaki şahin kanat benim kanaatime göre bu mesajdan sonra *-evvelden de öyleydi aslında-* *"Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak artık radikal bir karar alma aşamasına gelmiş bulunuyoruz"* diye düşünmeye başladı. Bu, bazı emekli askerlerin kitaplarına da yansıyor, asker kökenli olmadığı halde ulusalcı bazı yazarların peynir ekmek gibi satılan kitaplarına da yansıyor: *"Türk ve Kürt kardeş değildir."* Yani özetle şu, *"biz artık bu işle baş edemeyiz; Ortadoğu'daki bu karmaşa içinde Kürtleri belli bir dengede tutmamız imkânsız, o halde gerekirse Kürtlerle köprüleri de atabiliriz."* Bu görüş ırkçı yorumun çok ciddi bir destek kazanmasını sağladı. İnternet üzerinden yürüyen birtakım ırkçı yorumlar artık her yerde bariz bir şekilde dillendiriliyordu, televizyon kanallarında bile bu vardı. Hal böyle olunca, kanımca 22 Temmuz'dan önce ve sonra *"darbeyi"* gerçekleştiremeyen, buna muktedir olmadığını gören kesim AKP'yi sıkıştırmak için başka bir yola girişti. Bu yol da yine Kürtler ve Kürt sorunu üzerinden dönecekti.

Abdullah Öcalan avukatlarıyla yaptığı görüşmelerde hakikaten şunu söylüyordu, *"Benim annem Türk, eğer bana fırsat verirsiniz hemen militanları indiririm, silahları bırakırım, yeter ki bir sinyal verin"*. Öyle ki Leyla Zana geçenlerde *"Eğer sadece Öcalan'ın hapis hane koşullarını değiştirseniz, PKK silah kullanmaya devam ederse karşularına ilk ben çıkar ve 'teröristsiniz' derim"* dedi. Uzun müddet *"sinyal alma"* mücadelesi yürüttü Abdullah Öcalan ama bu sinyali hiç alamadı. Böyle olunca örgüt de başka bir merhaleye girdi, fakat TSK ve bazı bürokratlar, şahin kanat, buna zaten hiçbir yaşam alanı bırak-

madı. Yani eğer 1999'dan 2004'e kadarki süreç hakikaten akıllıca ve uzun vadeli öngörüyle değerlendirilseydi şu an bulunduğumuz noktada olmazdık. Ama biliyorsunuz zaten her durumda, mesela AKP'li milletvekilleriyle röportaj yapıp onlara “*niye duruyorsunuz, niye bir takım adımlar atmıyorsunuz?*” diye sorduğumda, önce teybimi kapattı sonra şunu söylüyorlardı: “*Bizim önümüzde engeller var, biz bunu yapmaya muktedir değiliz*”. Elbette AKP çok barışçıl bir politika güdüyor değil ama muhtemelen AKP'li milletvekillerinin bu söylediği, doğruyu yansıtıyordu. Yani şahin kanat AKP'nin elini güçlendirmek için ve bana kalırsa Türkiye'deki teyakkuz halini sürdürmek için, Kuzey Irak'taki yapıyı zinhar kabul etmedi ve PKK için de “*Biz de vasa bir Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak teröristle masaya oturmayız muhatap da olmayız, eğer silahlarını bırakmak istiyorlarsa gelip teslim olsunlar*” söylemini sürdürdü.

22 Temmuz seçimlerinden sonra Türkiye'nin özellikle ordu-nun Kürt politikasında sertleşmesinin daha da arttığını, daha da onmaz bir hale geldiğini hepimiz gördük. Fakat bir yandan da ironik bir şekilde OYAK Kuzey Irak'a olağanüstü yatırımlar yapmaya başlıyordu. Oradaki otoyolları, inşaat sektörünü OYAK grubu besliyordu. Tabii bir yandan bu sürerken diğer yandan Türkiye'deki ırkçılık nasıl tezahür ediyordu: 1990'larda köyler boşaltılmış ve Hacettepe Üniversitesi'nin araştırmasına göre 1 milyona yakın Kürt büyük şehirlere sürülmüştü. Fakat bu Kürtlerin büyük bölümü asimile edilememiş, Türkleştirilememiş, tehlikeden, “*tehlikeli olmaktan*” uzaklaştırılamamış ve aynı zamanda, “*iyileştirilememişlerdi*.” Sokaklara da bu durum “*bunlar kapkaççılık yapıyor, otopark mafyası Kürtlerin elinde, kâğıt topluyorlar*”, gibi ırkçı bir yorumla yansiyordu. Hatta Türk Solu diye bir dergi var, orada “*Kürt İşgali*” diye bir takım “*haritalar*” lanse ettiler. “*Kürtler Hakkâri'den Ankara'ya, Şırnak'tan İstanbul'a, Mersin'e gelip Türkiye'yi işgal etmeye başladılar*.” diye kapaklar yapmaya başladılar. Hepiniz çok iyi bilirsiniz İzmir'de sokaklarda “*Kürtler kısırlaştırılsın*” diye bariz bir biçimde imza kampanyaları yürütüldü. Ahmet Kaya resimli tişört giyen çocuklar dövüldü. “*Biz yoksulken bu pis Kürtler hızla zengin olmaya, ekmeğimizi yemeğe başladılar. Hem hainler hem de karınlarını doyuruyorlar bu topraklarda*” gibi ırkçı sözleri çok sık ve hemen her yerde, şimdi interneti açıp baksak bulabileceğimiz yorumlar artmaya başladı. Bu dalga Kürtlerin zihnen kopmalarına götürdü işi. Oysa şu an dillendirildiği gibi Kürtler başka bir devlet kurmak istiyor değil. Bunu ben,

bölgeye sık giden bir gazeteci olarak gözlemliyorum. Fakat son Kürt karşıtı dalgadan sonra Kürtlerde şöyle bir algı oluştu: Ne Türkiye’den bağımsız ne de Türkiye’ye bağımlı... *“Böyle gitmez, biz devlet istemiyoruz ama çocuğumun İstanbul’da okumasını da istemiyorum. Gitsin Diyarbakır’da, Van’da okusun”* demeye başladı insanlar. Kürtler, ırkçı dalga karşısında böyle bir çıkmazın içinde buldular kendilerini.

22 Temmuz’dan sonra ordu PKK’yle ilgili politikasında sertleşmeyi arttırınca, sanki TSK hemen Kuzey Irak’a girecekmiş gibi bir beklenti yaratıldı. Bunun öyle kolay olmadığını biz Express Dergisi’nde yazıyorduk. Gelişmeleri yakından takip eden herkes sınır ötesi harekâtın her açıdan imkânsız olduğunu biliyordu. Bana kalırsa Genelkurmay da pek niyetli değildi böyle bir harekâta. PKK’yi bitiremeyeceklerini Genelkurmay Başkanı bizzat söylemişti. Madem yapılamayacağı biliniyordu, neden böyle bir psikolojik harekât yapıldı peki? Dediğim gibi darbe yapamayan, darbe yapmaya muktedir olmayan güçler AKP’yi bu şekilde sıkıştırmaya çalışıyordu ve kısa vadede hem DTP’yi hem AKP’yi ekarte edip, kendine bir hareket alanı kazanmak istiyordu. Türkiye’de biliyorsunuz ordunun hareket alanı her zaman geniştir. Ama Avrupa Birliği’yle ilgili düzenlemeler yapılırken örneğin Jandarma’nın yetki alanının daraltılması konusunda bizzat ordu - Avrupa Komisyonu arasında görüşmelerin yapıldığı söyleniyor. Bazı kesimler bundan rahatsızdı; belki hatırlarsınız, TESEV 2006 Güvenlik Almanacağı yayınladı ve o Güvenlik Almanacağı’nda ordunun harcamaları, ordunun insan hakları ihlalleri, ordunun siyasete müdahalesine dair çok çarpıcı ve çok iddialı makaleler yer alıyordu. Bu makaleleri yazanlardan bazıları da Polis Akademisi öğretileriydi. Bu da yine orduda *“hükümet bize karşı-devrim, karşı-darbe yapma girişiminde”* algısını güçlendirdi ve belki de ilk defa Türk Siyahlı Kuvvetleri’nin en yetkili ismi bir akademik çalışmaya yanıt verdi bir basın toplantısında; bu Almanak’ı çok sert bir dille eleştirdi. O dönemde almanığın editörü olan Ümit Cizre’yle röportaj yapmaya gittiğimde kadın elleri titreyerek filan konuşuyordu. *“Ben dolaylı tehditler alıyorum”* demiş ve bana verdiği söyleyişi görmeden yayınlamak istememişti. Dolayısıyla evet, ordu ciddi bir şekilde AKP’nin çok hızla yol aldığı Avrupa Birliği sürecinden rahatsızdı.

Dolayısıyla Kuzey Irak’ta ve bölgede olası bir karmaşa kimin işine yarayabilirdi diye baktığımızda tablo daha net biçimde ortaya çıkar. Bir yandan ordunun işine gelirdi bir yandan da PKK’nin. PKK,

artık “*Ortadoğu’da topyekûn bir kargaşa karmaşa ve savaş olmazsa ve bütün temeller kökünden sarsılmazsa biz esas hedefimize varamayız*” noktasına gelmişti ve hâlâ da o noktada olduklarını düşünüyorum.

21 Ekim gecesi 12 askerini yaşamını yitirdiği Dağlıca çatışmasına geçmeden önce medyaya dair bir-iki laf edeyim. 1999’dan sonra, yani ateşkes sürecinde, Radikal’in yayın yönetmeni İsmet Berkan mealen şöyle bir şey yazmıştı: Biz Türkiye’de 20 yıldır savaşla, yani düşük yoğunluklu bir savaşla yaşıyoruz ve biz gazeteciler için her zaman bol malzeme vardı. Fakat artık yeni bir gazetecilik anlayışına geçmemiz gerekiyor, algılarımızı tazelememiz gerekiyor, çünkü belli ki artık PKK bitti, savaş bitti, o zaman biz gazeteciler antenlerimizi başka yönle çevirmeliyiz... Berkan’ın dikkat çektiği vaziyet gazeteciler için gerçekten de bir kriz dönemiydi. Çünkü olağanüstü bir şey olmadıktan sonra siz Konya’da ailesinden 10 kişiyi öldüren adamı ancak bir gün haber yapabilirsiniz, bir yoksul kadını iki gün ya da TMMOB’un bir panelini bir gün haber yapabilirsiniz ama bu tiraj sağlamaz size. O yüzden diyorum, eminim medya ordudan direktif aldığı için bu kadar savaş çığırtkanlığı yürütüyor değil...

Yüksekova’nın Dağlıca mıntukasında yaşanan çatışmadan iki gün sonra Yüksekova’ya gittim. Orayı çok iyi biliyorum ve oradaki pek çok insanı da tanıyorum. İnsanlarla görüşürken medyaya yansıdığı gibi öyle bir olağanüstü havanın olmadığını gördüm. Van’dan Yüksekova’ya giderken, Yeniköprü Karakolu’nda askerler bizi durdurup karakola götürdüler. Her gazeteci gibi bizim de isimlerimizi, adreslerimizi falan not edip gayet nazik bir şekilde uğurladılar ve “fotoğraf çekerken büyük zoom’lar kullanmayın, askerler silah sanıp size ateş edebilirler” dediler, bu kadar. Askerde de halkta da çok ciddi bir teyakkuz hali yoktu. Yüksekova’da Oslo Otel var. Orada bir gazeteci televizyon kanalıyla canlı yayın bağlantısı yapıyor ve şöyle konuşuyordu: “*Şu anda halk tedirgin. Yüksekova’dan Van’a giden dolmuşlar artık tıklım tıklım. Çünkü insanlar göç ediyor, daha önce yolcu bulamadıklarını söyleyen dolmuşçular günde şu kadar mesai yapıyor...*” Bööyle bakıyoruz biz, çünkü anlattığı gibi bir hâl yok aslında. Ama dediğim gibi bu lazımdı medya için. Televizyonun daha fazla izlenmesi, gazetelerin daha fazla satması için hakikaten bir teyakkuz hali lazımdı ve İsmet Berkan’ın öngörüsü gerçekleşmemiş oluyordu.

Yani aslında basının haber olanakları, savaş ihtimali üzerinden artıyordu. Öte yandan da Türk Silahlı Kuvvetleri, dünyanın en güçlü

ordularından biri olan TSK, Şırnak'ta, akla hayale gelmeyecek büyük bir oranda kayıp veriyor. Şırnak'ta, Gabar Dağı'ndaki operasyondan dönen deneyimli 13 asker, PKK pususuna düşüp yaşamını yitiriyor. Baktığımızda aslında bir özensizlik neticesinde hayatlarını kaybetti askerler. Bu haberler üzerine insanlar bayraklarını kapıp sokaklara çıkıyor, bazı yerlerde Kürtlere yönelik saldırılar gerçekleşiyordu. İstanbul Tarlabası'nda ülkücüler apartmanlara seslenip “inin lan aşağı!” deyip yoksul Kürtleri linç etmeye çabalıyordu. Basının yoğun “ilgisi” neticesinde böyle bir atmosfere bir anda girdik. Genelkurmay Başkanını daha önce açıkladığını tekrar ediyordu, “*Bizim hedefimiz sadece PKK değil Barzani'dir*” imasında bulunuyor, bazı emekli askerler “*Barzani'yi İmralı'ya getirmesek olmaz*” diye acayip, hiç akla yatmayan şeylerden söz ediyorlardı. Neticede askerlerin sınır ötesi harekâtına izin veren tezkere meclisten geçtikten kısa süre sonra Dağlıca saldırısı gerçekleşti. Dağlıca'yı, o mıntıkayı biliyorum. Dağlıca olayını anlamak için arif olmak gerekmez ayrıca. Saldırıda yaralanan bir asker söylüyor, “*Biz günler öncesinden teröristlerin geleceğini biliyoruz*” diyor. “*Ve onları bekliyorduk*” diye ekliyor. Şimdi, siz bekliyorsunuz ama onlar geliyor, vuruyor ve 12 asker hayatını kaybediyor, 8 asker kaçırılıyor ve herkes öylece bakakalıyor. Bu bir ihmalin sonucu olarak gerçekleşmiş olsa dahi, makro düzeydeki TSK politikasının önünü açan bir olaydı. Yani, orada 12 askerin hayatını kaybetmesi, çok açık bir biçimde Türkiye'de şahin kanadın elini güçlendiriyordu. Sen Dağlıca gibi bir yerde, dikkatsizce hareket edersen bu tür olayların yaşanması işten bile değil. Olayda yaralanan askerler söylüyor, “*Biz teröristlerin geldiklerini biliyorduk. Termal kameralarla izliyorduk sürekli.*” Ve o akşam, köprüyü uçuruyorlar, askerlere saldırıp gidiyorlar. Kaldı ki gitmiyorlar; ben oraya 3 gün sonra vardığımda hâlâ helikopterler gidip Dağlıca'yı bombalıyorlardı. Bu kadar ciddi bir savaş söylemi yükseltince, benim apartmanın kapıcısı “*Abi askerliği yaptım ama gidip yine yazılacağım*” diyordu. Sebep? “*Gideceğiz abi, getireceğiz Barzani'nin kellesini...*” Yine soruyorum, sebep? “*Abi görmüyor musun askerlerimizi şehit ediyorlar, bunlar şöyle, bunlar böyle... Uçakla saldırmak yetmez, süngünü sokacaksın bağırna...*” İnsanlar, maruz kaldıkları enformasyon bombardımanı neticesinde “*haklı olarak*” böyle bir haleti ruhiye içine girdiler. Barzani, PKK, Amerika, Avrupa, herkes Türkiye'ye karşı ve Türkiye masum! Elbette silahlı hareketlere hiçbir devlet müsaade edemez, etmemeli. Aksi halde devletin şiddet tekeli elinde bulundurduğuna dair iddiası

zedelenir. Fakat Türkiye'nin fütursuzca yaptığı şey on bin militanı silahlarla imha edebileceğine dair kanaat geliştirmesidir. İran'daki dağlar, Kandil, Türkiye'nin dağlık bölgeleri, Tunceli'ye kadar gelen kesiminde, Bingöl'de Şırnak'ta Mardin'de, yani bütün bu bölgede siz ne olursanız olun bunları bitiremezsiniz, böyle bir şey söz konusu değil. Kaldı ki Kürt sorunu Türkiye'de sürdüğü müddetçe oraya katılan gençlerin sayısı da ciddi azalma göstermez. Fakat Türkiye fütursuzca *"Biz bunların tek birini sağ bırakmayana kadar savaşacağız"* diyordu. Hâlâ bunu söylüyor. Dün de Genelkurmay başkanı *"Hükümetten emir bekliyoruz"* dedi.

Toparlamaya çalışayım, hiç niyeti olmadığı halde, tamamen AKP karşıtı, ama aynı zamanda Kuzey Irak'taki Kürt grubunun veya özerk bölgenin cesaretini de kırmaya yönelik bu harekâtın neticesinde Türkiye hiçbir sorunu çözememiş oldu. Ve çözemeyecek de. Çünkü, ateşkes sürecinde Türkiye herhangi bir adım atmayınca örgüt daha da sertleşti, çünkü Ortadoğu'da dengeler değişti. Şu anda herkes mesela DTP'den barış çağrılarını beklerken, *"evet bunlar olmasın"* demelerini beklerken DTP ılımlı genel başkanını değiştirip daha şahin olan birini getirdi. Demokratik özerklik gibi bir projeden söz etti, doğrudan örgütün öngördüğü veya talep ettiği bir projeyi gündemine aldı ve Abdullah Öcalan'a Kürt halk önderi demeye başladı.

Şimdi, bilirsiniz, yıllardır, özellikle 22 Temmuz seçimlerinden sonra daha fazla arttı, DTP'lilere *"Ne olduğunuzu açık seçik söyleyin, PKK terörist midir değil midir, bunu açıklayın, net olun, o zaman oturup konuşalım"* diyorlardı. Ee, şimdi söylüyorlar, terörist olmadığını söylüyorlar, Abdullah Öcalan'ın Kürt halk önderi olduğunu söylüyorlar, demokratik özerklikten, her özerk bölgenin bayrağı olmasından filan söz ediyorlar. Peki, o zaman gelin bakalım ne konuşacaksınız DTP'lilerle? DTP'lilerin net olmasını isteyenler, DTP netleşince neden ortalıkta görünmüyor? Tamam, DTP köşeye sıkıştırıldı, Van milletvekili Fatma Kurtulan'ın yarın belki dokunulmazlığı kaldırılır, atılır meclisten, grup dağılır, ne olacak peki?

Dolayısıyla Türkiye'de hem ırkçı, evet açık biçimde ırkçı ve Kürt karşıtı bu algı, yönetsel düzeydeki bu algı, AKP karşıtı projeye de birleşince, Türkiye önünü göremez hale geldi. Şu anda Kürt sorunu artık Türkiye'nin sorunu olmaktan çıktı. Türkiye artık istese de istemese de, barışçıl bir yola bile girse bu sorunu halledemez. Bunun bir sürü sebebi var. Örgüt içinde İran ve Suriyeli militan oranı yüzde kırkları buluyor. Türkiye *"tamam gelin teslim olun"* dese bile örgüt

-ki bana kalırsa kendini fazlasıyla güçlü hissediyor- buna evet demez. Çünkü o zaman Suriye ve İranlı mensupları ortada kalacak, her şeyden önce. Örgüt buna rağmen gelse bile, Suriyeli ve İranlı örgüt militanları Kandil'de kamplarında yaşamaya devam edecekler. Bu şu demektir, Amerika'nın Ortadoğu'daki, bölgemizdeki projelerini yürütebileceği bir grup varlığını sürdürecektir. Bu, Türkiye'nin zinhar işine yaramaz. Çünkü her durumda ama her durumda, Amerika'nın İran'a karşı bir hareketi Türkiye'yi artık tarihi bir seçime, tarihi bir yol ayrımına sokacaktır. Yani, zaten Kürt yönetimini karşısına almış olan bir Türkiye eğer İran'ı da karşısına alırsa, bunu göze alırsa, çok kolay ve az tahribatla içinden çıkamayacağımız bir savaşa gireriz. Buna karşılık Türkiye Amerika'nın yanında değil de tıpkı Irak saldırısında olduğu gibi bağımsız, tarafsız kalmaya çalışırsa, çok açık ki İran'da da bir özerk Kürt yönetimi oluşur ve Türkiye yine aynı tıkaçla karşı karşıya kalır.

Bir de şöyle bir şey var şimdi; Türkiye dünyada cari açığı en fazla olan ülkelerden biri. Yani ekonomik olarak aslında bıçak sırtındayız. Şimdi böyle bir dönemde Türkiye'nin Amerika'yı karşısına alması zaten düşünülemez. Tayyip Erdoğan'ın Genelkurmay İkinci Başkanı'nı da yanına alıp Beyaz Saray'a gitmesinin sebebi Beyaz Saray'dan icazet almak veya almamak değil sadece. İşin içinde esas olarak Türkiye'nin ekonomik pozisyonunun zayıflığı da yatıyor. Türkiye bu yüzden de Amerikan politikalarının dışında yol almaktan çekiniyor. Amerika hal-i hazırda faiz oranlarında artışa giderse bile, Türkiye'ye gelip işte bazı komplo teorilerini şekillendiren kitaplarda aktarıldığı gibi, İstanbul'u bombalamasına filan gerek kalmaz. Türkiye'deki sıcak para bir biçimde dışarı kaçarsa veya sıcak para girişi durursa, 2001 krizindekinden daha beter hale geliriz. Ne yazık ki Türkiye'nin böyle bir yükü var uzun zamandır. AKP geldikten sonra daha fazla oy almak ve halkın gönlünü çelmek için çok ciddi bir sıcak para girişi sağlamaya çalıştı ve bunu başardı da. Yani biz borç parayla yaşamaya başladık. Daha önce de böyleydi ama, artık bu süreçte, yani hazır parayla yaşamaya alışan Türkiye, üretimden tamamen kopmaya başladı, ekonomisi daha zayıf hale geldi. Dolayısıyla cari açık hadisesi çok önemli ve Türkiye bunu göze alarak Amerika'ya rağmen bir sınır ötesi savaşı -ki operasyon öngörülüyor savaştan söz ediliyor göze alamaz.

OYAK'ın Kuzey Irak'ta çok sayıda yatırımı olduğunu söyledim ya, bir de Karamehmet'in orada çok fazla yatırımı var. Mehmet

Emin Karamehmet biliyorsunuz Show TV'nin, Tercüman'ın, Turkcell'in filan sahibi aynı zamanda. Oradaki petrol şirketlerinin bazıları da ona ait. Şimdi Aydın Doğan, Doğan Medya Grubu'nun bu kadar savaş heveslisi olmasının altında böyle bir şeyin de olduğu düşünülebilir. Yani bir yandan da oradaki Türk sermaye gruplarını zor duruma düşürmek gibi sınır ötesi bir finansal savaş da aslında söz konusu olabilir. Eğer Türkiye, Kuzey Irak'a girerse veya ciddi ekonomik yaptırımlara giderse, Karamehmet'in şirketleri büyük zarara uğrar. Bu da muhtemelen Aydın Doğan'ın işine yarar...

Tekrar DTP'ye ve Aysel Tuğluk'un yazıp çizdiği görüşlere değinerek bitireyim bu sıkıcı konuşmayı. Bundan 6 ay kadar önce gazetelerde televizyonlarda filan, DTP eski eşbaşkanı Aysel Tuğluk ilginç açıklamalar yapıyordu. Radikal gazetesinde bir-iki yazı yazdı ve orada Türk ve Kürtlerin demokratik cumhuriyet *-demokratik cumhuriyetten kastım Abdullah Öcalan'ın sözünü ettiği demokratik cumhuriyet aslında-* fikri etrafında, yani Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve Kürtlere sınırlı sayıda da olsa bazı hakların tanınması neticesinde Kürt ve Türklerin bir arada yaşayabileceğini ve PKK'nin geri dönebileceğini söyledi Tuğluk... Bunu söyledikten sonra Kemalizm'e bir takım göndermeler yaptı, Kemalizm'in ve dolayısıyla ulus-devlet projesinin Türk ve Kürt kardeşliğini yeniden sağlayabileceğine vurgu yaptı. Ve Aysel Tuğluk'un bu görüşleri yüzünden DTP içinde tepki gördüğünü biliyorum. Fakat bunlar hiçbir şekilde yüksek dille ifade edilmedi. Çünkü Aysel Tuğluk'un söyledikleri aslında Abdullah Öcalan'ın söyledikleriydi. Fakat Abdullah Öcalan artık örgüt üzerinde söylemsel düzeyde tamamen hükmü olan bir adam değil. Sekiz yıldır *-bazen Foucault'ya göndermelerde bulunsa da-* esas olarak Mustafa Kemal'i referans gösteren Abdullah Öcalan, her defasında *"Biz, ulus devlet projesi etrafından bütünleşebilir ve bir arada yaşayabiliriz"* dedi. AKP'nin önceki dönem gündeme getirdiği Yerel Yönetimler Yasasının, güçlendirilerek yasalaşması halinde bile Kürtlerin *"tamam"* diyebileceğini söylüyordu Öcalan. Fakat artık, avukatlarıyla yaptığı görüşmeleri okuyoruz, *"Benim örgüt üzerinde hükmüm yok"* diyor. Bizzat bunu açıklıyor ve *"Artık kimin elinde silah varsa onun hükmü geçer"* diyor. Bu Türkiye açısından ciddi bir riske de işaret ediyor. Dikkat ederseniz, bütün bu Dağlıca meselesi filan yaşanırken, Abdullah Öcalan avukatlarıyla hiç görüştürülmedi. Çünkü, bundan emin değiliz ama belki de Abdullah Öcalan örgüte silahları bırakmasını veya daha radikal hem de çatışmaları minimu-

ma indirecek bir takım görüş bildiriminde bulunabilirdi, ama buna müsaade edilmedi. Abdullah Öcalan her durumda, hâlâ Amerikan karşıtı söylemi dillendirdiği için çatışmaların azalması ve Türkiye'yle PKK'nin; daha doğrusu PKK'nin Türkiye düşmanı olmadığı vurgusunu yapan bir adam. Bu süreçte daha radikal isimlerin, yani dağdaki isimlerin, Murat Karayılan'ın açıklamalarıyla biz PKK'nin nasıl bir proje yürüttüğünü, radikal söylemi nasıl dillendirdiğini görür olduk. Öcalan'ın sesi kısılırken, Karayılan'ın sesi aksettirildi Türkiye başında. Bu da savaş yanlılarının elini güçlendiriyor bu süreçte.

Son olarak şunu söyleyeyim, Türkiye'de Kürt karşıtlığı hiç olmadığı kadar artmış bulunsa bile, bana kalırsa bu psikolojik harekât neticesinde Türkiye siyaseten hiçbir şey elde edememiştir. Yarın öbür gün birtakım hava harekâtları yapılabilir ve yapılacak da. Televizyonlarda birtakım savaş sahneleri canlandırılacak ve “*Türkiye yaktı, yaktı*” denecek, sonra insanlar bayraklarını tekrar katlayıp evlerine alacaklar. Fakat devletler, başka devletlere, örgütlere karşı savaş ilan ederler, operasyonlar düzenlerler, onların mensuplarını öldürürler, finansal kaynaklarını çürütürler, kuruturlar ve ertesi gün ateşkes sağlanır, öfke biter, hayat devam eder. Ben sosyolog değilim ama gözlemlediğim kadarıyla söylüyorum; toplumsal düzlemde açılan yaralar kolay kolay kabuk bağlamıyor. Yarın öbür gün insanlar bayraklarını içeri çekerler ama evlerindeki o sıkışmışlık hali içinde yine bir düşman algısıyla yaşamaya devam edecekler. Bu, Türkiye'de Türk-Kürt ayrışmasının kolay tamir edilemeyeceği bir sürece de girdiğimizin ifadesidir. Devletin hesap edemediği veya fütursuzca buna yol açtığı şey, kanaatimce önümüzdeki dönemde esas problemimiz olacak. Yani, örgütler biter, silahlar biter, teröristleri bitirirsiniz, devletler anlaşır ve yok ederler. Ama İstanbul'un Tarlabaşı semtinde, İzmir'in Kadifekale'sinde, Ankara'nın Türközü'nde yaşayan Kürtler ve onların etrafında yaşayan Türkler nasıl bir araya gelir, nasıl 1999 öncesine döner, bunu şimdiden tahayyül etmek zor. Bence önümüzdeki dönemde esas Kürt sorunu buradan çıkacak. Yani bu yoksul, işsiz, mağduriyet psikolojisiyle yaşayan ve büyüyen Kürt gençleri Kürt sorununu oluşturmaya ve sürdürmeye devam edecekler. Benim konuşmam şimdilik bu kadar...

KATILIMCI SORULARI

Soru: *Konuşmanız için teşekkür ederim. Olayları çok güzel özetlediniz. Bazı kelimeler çok dikkatimi çekiyor, mesela demokratik özerklik, bununla yeni tanıştık. Tabii daha önce kullanılıyordu, şimdi Ahmet Türk milletvekili seçilmiş ve mecliste grup kurmuş bir partinin başkanını, başkanlıktan alıyorlar. Bu tabii çok ilginç bir şeydir. Ve burada demokratik özerklik lafı ortaya sürülüyor. Zaten demokratik olmayan bir özerklik de var mı bilmiyorum. Yani tamamen, belli bir demagojik ideolojik bir sistem sürdürülüyor.*

Türkiye’de, Kürt karşıtlığı dedik, Türkiye’de Kürt karşıtlığı yoktur, Türkiye’de PeKaKa karşıtlığı vardır, PeKaKa da terörist bir örgüttür. Ve Türkiye Cumhuriyeti bir ırkçılık üzerine kurulmuş bir devlet değildir, ulusçudur, ama ırkçı değildir. Burada Türk dediğimiz zaman biz herhangi bir ırkçı anlam çıkarmıyoruz ama Kürt dediğimiz zaman çıkararak kimseler yaratıldı Türkiye’de. Ve bu da Türkiye’ye karşı bir bölme hareketidir. Hiçbir zaman Türkiye Cumhuriyeti yaylacı bir politika gütmemiştir. Sizin Azerileri fıstıklamadı demenizde İran’da nüfusun yarısı kadarı Türkçe konuşuyor. Ve Azeri kökenli veya diğer Türk kökenlerinden gelen insanlar ama Türkiye Cumhuriyeti’nin yöneticileri hiçbir zaman İran’da bir bölücü hareketi desteklememişlerdir ve bugün de Amerika Birleşik Devletleri İran’da Türkiye’ye böyle bir hareketi desteklemesi için baskı yapmaktadır. Yer yer Azeriler Kuzey İran’da da bir örgütlenme içine girmiştir ama Türkiye bunlara destek vermemiştir.

Ben sizin konuşmalarınızı, belli bir çerçeveye oturtuyorum. Mesela, Profesör Mithat Sancar da gelmişti onu da dinledik. Aynı bir akımın içinde konuşuyorsunuz. Yani Amerika işte faiz oranlarını arttırsa Türkiye işte ödemeler dengesinde falan.. Amerika, niye arttırsın ki, yani böyle bir olay söz konusu değil, Amerika bu işten çok güzel kârlı çıkıyor. Düşük dolarlarını Çinlilere veriyor, Çinliler milyonlarca dolar biriktiriyorlar, bunları yüksek fiyattan aldılar şimdi ellerinde ucuzladı, eğer değiştirirlerse bu Amerikanın kârına. Yani bu hususta Amerika bu kârlılığı gütmüştür. Yalnız, benim korkum şudur ki, kendilerine Kürt halkı diyen, ama böyle bir Kürt halkı diye homojen bir şey var mı bilmiyorum, biliyorsunuz Molla Mustafa Barzani’nin Amerikalılar tarafından yalnız bırakıldığı zaman zor durumlara düştüğünü de biliyoruz. Amerika, sonsuza dek, bu politikayı sürdüreceğini sanmıyorum. Ve bir zaman gelecek ki, Irak’ın

toprak bütünlüğü güvence altına alınırsa o Barzani aşiretinin aşiret başkanlığından gelmiş olan Barzani de zor durumda kalabilir. E biliyorsunuz yani bütün Kürtleri bir hayali devlet olarak empoze ediyorsunuz, Talabani de Barzani de birbirinin düşmanıdır. Bunlar savaşmışlardır.

Yani, sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin içindeki çelişkileri ortaya koyarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin zayıflatarak, terörist güçlere, "silahlı cenah" diyerek bir yere varamayız. Yani silahsa Türk Silahlı Kuvvetleri'nin isminde silah var, fakat onun silahlarını elinden alıp diğer taraftaki silahlı cenahları ortaya çıkarmak istiyoruz. Yani buradaki olay Türk veya Kürt meselesi değildir. Zaten Kürt karşıtlığı kelimesini kullandınız, Kürt karşıtlığı da yoktur, Pekaka karşıtlığı vardır. Yani, bu ırkçı bir söylem, yani zaten bütün amaç bu olayı ırkçı bir mecraya koymak. Siz böyle görmüyor musunuz? Oysa ırkçılık köriklenmek isteniyor. Ve sizin de Kürt karşıtlığı kullanmanız dikkatimi çekiyor. Esas kıskırtılmak istenen Kürt karşıtlığıdır, böyle bir şey de yok, siz bu kelimeyi ne maksatla kullandınız onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

İrfan Aktan: Ben de teşekkür ederim. Öncelikle ben de Türkiye Cumhuriyeti'nin ırkçı bir temelde oluşturulduğunu tabii ki düşünüyorum. Fakat neticede ulus devletin oluşum süreci tek bir millete dayanıyor, biz kabul etsek de etmesek de bir takım kimlikler belli dönemlerde kendilerini kabul ettirmek, varlıklarını ilan etmek için çeşitli yasal ve yasa dışı hareketlere girişiyorlar. Şimdi, bu Kürt karşıtlığı meselesi önemli. Doğru söylüyorsunuz, daha doğrusu, eğer 1999'dan önce bu söyleşiyi yapıyor olsaydık size katılacaktım fakat benim dayandığım bir takım kaynaklar, okuduklarım, birtakım yürüyüşlerde gördüklerim, linç edilmek istenen insanlara yönelik hareketlerin temelinde Kürtlük olduğunu gösteriyor. Ben Kürt karşıtlığının yükseldiğini düşünüyorum çünkü daha önce "PKK Ermeni kökenlidir" veya "ASALA'nın uzantısıdır" diyenler zamanla bunu yumuşatarak da olsa "yahu bu teröristler sonuçta Diyarbakır'dan Hakkâri'den, Şırnak'tan Cizre'den kalkıp gidiyor, bunlar Kürt" demeye başladı. Dolayısıyla sokakta bayrağını çıkarıp tepkisini ifade eden insanlar, Kürtlere de yönelmeye başladılar. Bakın pek çok örneği var, üniversite kampuslarında, sokaklarda, Kürtçe konuştuğu için dayak yiyenler var. Siz bunları ne kadar duydunuz, gördünüz bilmiyorum ama ben gazeteci olduğum için doğrudan buna maruz kalan insanlarla konuş-

tum. Hasıl-ı kelim, daha önce evet bir PKK karşıtlığı vardı; insanlar buna karşı sokaklara dökülüyordu ama şimdi ben bunun hiç de öyle bir algıyla yapılmadığı kanaatindeyim. Ve bunu sadece ben söylemiyorum, Genelkurmay Başkanı'nın açıklamalarına bakın, Abdullah Gül'ün açıklamalarına bakın, emekli askerlerin açıklamalarına bakın; hepsi ama hepsi bu yürüyüşler için şunu söylediler: “*Sakın ama sakın bunu etnik bir temele indirmeyin.*” Bunun meali şu: Kürtlere saldırmayın. Tepkiyi Kürt karşıtlığına çevirmeyin... Doğrudan yetkililer bu telkinde bulunmak zorunda kaldılar. Yani düşünün, eğer Kürt karşıtlığı alenen ifade edilirse Türkiye asıl o zaman bölünür, o zaman bunun önü alınamaz. Devlet bunu göze alamaz. Aksine, insanlar teskin edilmeye çalışılır.

Fakat toplumsal düzlemde işler böyle yürümüyor. Dağlıca'da askerler yaşamlarını yitirirken eğer İzmir'deki insanlar kalkıp Kadifekale'ye yürüyorlarsa, kime karşı yürüyorlar, orada PKK filan yok ki! Kadifekale Kandil değil ki! Orada köylerinden çıkarılıp gelen Kürtler var. Yahut, İzmir'de eğer birileri “*Kürtlerin üremesi engellen-sin*”, veya, “*Kürt nüfusunun azaltılmasının çareleri bulunsun*” diye imza kampanyaları yürütüyorsa, bunlar hep birer delalettir. Hangi halet-i ruhiye içerisinde olduğumuza dair önemli işaretlerdir.

Bir de bir nokta daha söyleyeyim, şimdi bu “*silahlı cenah*”, “*işte terörist demedin, sen acaba ne düşünüyorsun*” filan, bunlar daha çok siyasetçilerin karşılaşması gereken sorunlar. Ben gazeteciyim ve olaya tamamen daha yukarıdan bakmaya çalışıyorum ve bakınca da size anlattıklarımı görüyorum. Silahlı kanat, evet elinde silah bulunan cenahtan söz ediyorum, ama ister buna terörist deyin ister hain deyin, ister gerilla deyin, ama dediğim gibi siz sonuçta belki siyasetçi olabilirsiniz ama ben gazeteciyim. Bu sözcüklerle konuşmak benim yaptığım işe aykırıdır. 1990'larda gazeteciler militan sözcüğünü kullanırlardı, yani ne “*gerilla*” ne “*terörist*” derlerdi. “*Militan*” sözcüğü benim de tercih ettiğim bir sözcük. “*Militan*”, size göre “*terörist*” iken, Aşşe'ye göre gerilla olabilir. Biz gazeteciler enformasyonu aktarabilmeliyiz. Ama bunu özgürce, bağımsızca yapabilmeliyiz. Ben terörist, bölücü, hain, eli kanlı diyebilirim. Kimse çıkıp beni dövmez bu yüzden. Veya ben gerilla da diyebilirim, kimse beni bu konuda yargılayamaz. Ama ben gazeteciyim ve benim tercihim bu yönde. Ne yazık ki Türkiye'de barış gazeteciliği diye bir şey sürdürmek artık imkânsız.

Soru: *Şimdi AKP'nin barışçıl politikalarından söz ettiniz, işte Kuzey Irak konusunda daha akılcı davrandığından, gerçekten diğer partilere göre böyle bir fark var ama, mesela geçen hafta bir bakanın işte bu 8 tane askere “sevinmedim” lafından, veya işte bu Cemil Çiçek'in 301 konusundaki çok katı tutumundan hiç söz etmediniz. Yani AKP hakikaten barışçıl bir parti midir bu konuda, yoksa bunları ordunun yüzünden mi yapmıştır, yani bunları ordu mu dedirtmiştir AKP'ye, çünkü bu geçen hafta söylenen şey çok trajik bir şeydir yani hiçbir şekilde kabul edilemez.*

İrfan Aktan: Evet, evet. Ben AKP'nin barışçıl bir politika güttüğünü tabii ki düşünmüyorum. Fakat AKP bu süreçte psikolojik hareketin kendisine karşı yürütülmüş bir hareket olduğu kanaatini taşıyor. Hâlâ böyle. Dolayısıyla AKP bu süreci şöyle yönetti: Ordu mealen “*bana icazet verin, ben yarın Erbil'deyim*” dediğinde, Tayyip Erdoğan “*hayır bu icazeti veremem, biz bunu yapmayacağız*” dese, şu an başka bir Türkiye'de olurduk. AKP bürolarının basıldığı, AKP'lilerin linç edildiği bir ortam olabilirdi mesela. Fakat AKP, “*girelim*” diyen ordu ve birtakım şahin gazetecilere “*tamam, hadi girelim*” diyerek yanıt verdi. Mehmet Ali Şahin'in o değerlendirmesi de, bu tedirginliğin neticesindeydi. Yani orduya yaranmak adınaydı. Fakat ordu kendi mensuplarına “*evet benim içimde ajan vardı ve gidip teslim oldular*” diyecek bir yapıda değil. Nitekim dün Genelkurmay Başkanı yaptığı açıklamada mealen “*Türk Silahlı Kuvvetleri kendi mensupları içinde etnisite ayrımı yapmaz, buna asla girmez*” dedi. “*Dağlıca'da kaçırılan askerler içinde iki tane Kürt kökenli vardı ve muhtemelen onlar ajanlık yaptı*” derse, o zaman düşünsenize Türk Silahlı Kuvvetleri'nde yaşanacak olan ayrışmayı. Bu zaten demin hocamın dikkat çektiği gibi, yani Türkiye etnik temelde eğer resmen bir siyaset güderse, iç savaşa girmemiz işten bile değil. Dolayısıyla AKP o açıklamaları böyle bir tedirginlik içerisinde yaptı diye düşünüyorum.

Soru: *Ben bu söyleşiye gelirken, biraz daha umutlu bir şekilde gitmeyi amaçlamıştım. Yani hem entelektüel birikimimi arttırırım, hem de buradan birlikte yaşamak için “ne yapmalıyız” sorusuna belki bir-iki ipucu alırız diye çok umutlanmıştım, ama bu umutlarım umutsuzluğa dönüştü gerçekten. Yani, daha karamsar çıkacağım şu anda bu toplantıdan. Zaten çok karamsar bir durumdayız şu anda ülke içine baktığımızda. Dün akşam arkadaşlarla yine bir vesileyle bir araya*

geldik yine konu buydu. Şimdi, son söylemlere bakıyorsunuz işte Deniz Baykal çıkıp farklı bir şey söyleyebiliyor, yani keşke daha önceden söyleseydi daha şahinleşme olmadan... Yani burada hiç kimse, işte belli bir kesimlerin dışında, “Kuzey Irak’ın elektriğini keselim” diyenler de var Türkiye’de ama ulusalcı kesimin öncülerinden Tunçay Özkan “hayır kesinlikle kesmeyelim, elimizi uzatalım, yani dost elimizi uzatalım” gibi şeyler de var. Yani çok ciddi böyle yakınlaşma, bir arada yaşamayı hedefleyen çözümler de var. Şimdi burada şöyle anlıyorum yani siz bu ulusalcı deyince herkesi bir tarafa atıp yani bunlar tamamen ayrışmanın yanındaymış gibi bir izlenim ediniyorum. Yani böyle değil. Yani birbirimizi bu noktada gerçekten iyi anlamalıyız. Yani iyi anlayamazsak, bugün Yugoslavya’nın yaşadığı daha kötü etnik kırımların yaşandığı duruma düşeriz. Ben Türkiye’nin Yugoslavya’dan çok daha kötü bir durumun yaşanacağını düşünüyorum bu noktada. Şimdi bu, yani demokratik özerklik talebi, sizce ne kadar gerçekçi, bunu sormak istiyorum soru olarak.

Teşekkür ederim.

İrfan Aktan: Önce ben, bir politikacı veya siyasetçi olsaydım, “önümüzde barış var” diyebilirdim ama doğrusu, gördüğüm şey şu; PKK kısa vadede bitecek bir örgüt değil. Türkiye de bu konuda daha barışçıl bir açılım yapacak pozisyonda mıdır ondan emin değilim, ama olabilir. Geçen hafta sonu İstanbul’da bir söyleşiye katıldım orada da şöyle bir soru geldi, “PKK, bu teröristler savaşmayıp gelseler, Kürt sorununu barışçıl bir yoldan çözmeye çalışalım, biz solcular, insan hakları aktivistleri buna el atsak” dedi. Keşke öyle olsaydı ama elinde silah olan adam doğrusu bunu pek görmez. Yani elinizde silah varken siz savaşsınız çatışsınız, ölümü göze alırsınız ve kaldı ki eğer örgütünüz daha makro düzeyde bir takım öngörülerde bulunmaya başlamışsa bu iş daha da çetrefilli hal almıştır. Ben şu an Türkiye’deki “düşük yoğunluklu” savaşın gerekliliğine dair algımın önümüzdeki dönemde hızla azalacağını düşünüyorum. Yani bir-iki ay içinde, özellikle kar yağışı başladıktan sonra artık bunlar rafa kalkacak. Karamsar olmamızı gerektiren şey şu: Kürt sorununu bitirmeye dair hiçbir şey yapılmıyor. Yani Kürt sorunu sadece terörizm, sadece çatışma filan sorunu değil. Kürt sorunu artık Kadifekale’de. Buna dair açılım yapmadıkça, Türkiye biraz daha cesur, biraz daha bölgedeki dengeleri uzun vadeli öngörülerle yönetmeye kalkmazsa, her seferinde şu anda içinde bulunduğumuz saçma, abuk sabuk duruma düşeriz.

Sonuçta tüm bu tantananın neticesinde kocaman bir soru işareti kaldı insanların kafasında: *“Ee bu kadar tantana bu kadar manşet, bu kadar şehit, peki hani girecektik ve bitirecektik? Niye bitirmiyoruz?”* Ve insanlar tekrar o hayal kırıklığıyla o aldatılmışlık hissiyle, o yenilmişlik hissiyle evlerine dönüyorlar. *“Ne olacak peki? E hani, bitirecektiniz, hani Barzani İmralı’ya getirilecekti?”* Bunların yapılamayacağını TSK da AKP de gayet iyi biliyor. Hadi diyelim buna muktedirsiniz, o zaman ne duruyorsunuz? Kanaatimce bu psikolojik harekât sadece dışa karşı değil, içe karşı da yapılan bir harekâttı. Bu bizim yine diken üstünde durmamızı isteyen kesimlerin de bir harekâtiydi. Cumhuriyet yürüyüşleri yapıldı; orada insanlar bir şeyi yitirdikleri, kaybetmeye başladıkları hissiyle hareket ettiler. Şu anda da aynı hisle hareket ediyorlar. Bunların neticesinde bir harekât olmayınca, bir *“kazanım”* olmayınca, bu yine içe dönüyor, bu nefret bu yenilmişlik duygusu, Kürtlere dönüyor; başka alanlarda ifadesini buluyor. O yüzden ben toplumsal düzlemde kısa ve orta vadede Türkiye’nin olumlu bir raya gireceği kanaatini taşıyorum.

Demokratik özerklikle ilgili sorunuza geleyim: Bu fikir bana uçuk geliyor doğrusu. Türkiye’de bence Kürtlere karşı adı özerklik olan bir yapı sunulsa, bu en başta Kürtlerin kaybetmesine neden olur. Çünkü bu, Türk-Kürt ayrışmasının somut bir hedefini ortaya koyar. Yani bir buradaki Türkler, *“Kürtler ayrıldı, artık bunlar düşmanımız, üstelik Yahudiydiler”* filan demeye başlarlar ki bundan hepimiz zarar görürüz. Şu anda Türkiye’nin izlemesi gereken temel yol, çatışmaları bir an önce bitirmenin yollarını aramak, ne şekilde olursa olsun. Bir an önce kardeşlik bağlarını güçlendirmek için harekete geçmek gerekiyor. Ama siz gidip *“Kandil’i bombaladım, 500 kelle aldım”*, *“Bilmem şuraya bomba attım şu kadar kelle ele geçti, terörün kökünü kazıdım”* filan dersiniz, ertesi gün başka bir yerde bir bomba patladığında *“Ben terörü bitirdim”* açıklamalarınızı nereye koyacaksınız? Yani, bunları, eğer Türkiye görmezden gelirse, hakikaten çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya kalırız o zaman.

Soru: *Şimdi, aldığınız referanslardan söz etmek istiyorum ben konuşmalarınızda. İşte TESEV dediniz, Ümit Hanım dediniz, ben bu kuruluşların, TESEV, TÜSEV, Açık Radyo, ikinci cumhuriyetçiler ve benzeri kuruluşlar ve bu kuruluşların sözcülerinin emperyal güçlerin denetiminde olduklarını düşünüyorum. Buna ait kanıtlar da var. Şimdi bu referansları aldığınız zaman, bu referanslar üzerinden*

tartışmayı götürdüğünüzde, ister istemez yanlı duruma düşüyorsunuz. Ya da düşüyorsunuz. Oysa bu ülkenin kendi aydınları var, bu ülkenin barışçıl politika güden politikacıları var. Ve dediğim gibi aydın ve entelektüel kesimi var. Bu insanlar gibi kendi irademizle, bağımsız irademizle görüş ve öneri sunduğumuz zaman daha sağlıklı tarafa düşüyoruz. Birincisi bu. İkincisi, ordu üzerinden AKP politikası yapıyorsunuz gibi geldi bana. Yanlış anlıyorsam düzeltin.

İrfan Aktan: Evet, yanlış anlıyorsunuz.

Soru: *Evet. Ordunun Kuzey Irak'taki yatırımlarından söz ederken ben isterdim ki AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın da damadının, Barzani'nin petrollerini dağıtan bir şirketin fiili kurucularından biri olduğunu söylemiş olsaydınız, bu yanlı davranışınızı biraz daha farklı değerlendirmiş olacaktım.*

İrfan Aktan: Ben bunu bilmiyordum.

Soru: *Yine bir başka nokta, izin verirsiniz, ulusal bağımsızlığımızı cari açığa indirecek kadar, bu anlamda bu eksende düşünülmesi bana çok basit geliyor. Pek yurtseverlik gibi de gelmiyor.*

Bir ülkeyi tanımlayan en önemli değer o ülkenin bağımsızlığıdır. Laikliğinden şundan bundan vazgeçtim ama bağımsızlığı ülkenin en önemli değeridir. Eğer bir ülkenin bağımsızlığı tehdit altına düştüyse, bu ülkenin bağımsızlık mücadelesinin de Amerika'dan alınan veya emperyal güçlerden alınan borçlara ve cari açığa getirerek bunu yapamayız gibi bir söylemin de ne kadar doğru olduğunu düşünmenizi ben istiyorum. Sonuç olarak şunu söylüyorum; bu ülkede elbette Kürtler vardır. Kürtleri topyekûn olarak bitiremeyeceklerine göre, Kürtlerin sorunlarını bitirmek daha akıllıcadır. O anlamda size katılıyorum. Ancak bu çözümlere getirdiğiniz öneriler, dediğim gibi referanslarınız dış kaynaklı olduğu zaman biraz daha yanlı gibi geliyor. Ben bir de Zehir ve Panzehir adlı kitabınızda değişik yazarlarla yaptığınız bir söyleşiden söz etmek istiyorum. Burada işte Murat Belge'lerle, diğer yazarlarla, görüşmüşsünüz. Örneğin Murat Belge ile yaptığınız bir röportajda Murat Belge şunu söylemiş, "Oysa bugün toplumlar arası bir çatışma olabileceğinin kuvvetli belirtileri var" demiş. "Durumu düzelterek, gerginlikleri azaltabilecek tedbirler alınmadığı ölçüde bu kaçınılmaz bir gidiştir" demiş.

Burada benim aklıma şu geliyor. Murat Belge'nin gerginlikleri hafifletecek tedbirlerin ne olduğunu röportajı yaparken sormak aklınıza geldi mi, sorduysanız aldığınız yanıt neydi? Evet genel olarak ben böyle toparlamak istiyorum.

Teşekkür ederim.

İrfan Aktan: Ben teşekkür ederim.

TESEV hadisesinden başlayayım, valla hangi görüntüde olduğunuzu bilmiyorum ama siz de böyle bir çalışma yapsaydınız onu referans gösterirdim, ama Türkiye'de ilk defa TESEV böyle bir çalışma yürüttü ve doğrusu kaynağının ne olduğu beni hiç ilgilendirmez. Her neyse Türkiye'de ilk defa böyle bir çalışma yapıldı ve bu çalışmayı TESEV yürüttü. TESEV bu çalışmayı gidip Amerika'da filan yapmadı, doğrudan Polis Akademisi'nden, çeşitli üniversitelerden öğretim üyelerinin yaptığı çalışmaların neticesinde derlendi ve TSK da çıkıp somut olarak 'bu yalandır, şu yanlıştır, şu doğru değildir,' demedi. Çünkü sonuçta bu istatistiki bilgilere dayanıyordu.

Aslında kitaba baktığınızda Murat Belge'ye sormadığım sorunun yanıtı var. Yani, Türkiye'de bütün söyleşi boyunca değindiğim hadiseler neticesinde hakikaten bir ayrışmaya doğru yol alınıyor ve bunu Murat Belge'nin söylemesine gerek yok, ona söyletmeye gerek yok, o kitapta muhtelif yerlerde alıntılarda, ırkçı metinlerde filan bunlarla ilgili ibareler var. Ama madem yeterli olmamış Murat Belge ile bir daha söyleşi yaparsam sizin sorunuzu ileticeğim, söz.

Cari açıkla ilgili de söylediğimize geleyim, şimdi biliyorsunuz 2001 krizinin esas sebebi Türkiye'den sıcak paranın dışarı çıkmasıydı. Türkiye ne yazık ki artık tarımda ve daha pek çok alanda kendini finanse edebilecek, kendi ihtiyaçlarını giderecek bir ülke değil. Bir yandan da biliyorsunuz Türkiye sadece Amerika'ya değil Çin'e, doğudan gelen bir sürü mala, ara mala muhtaç. Ve netice itibarıyla biz borçlu bir ülkeyiz. İster kabul edin ister etmeyin ama borçluyuz. Şimdi sizin bu borçları gidermeye yönelik bir takım projeleriniz fikirleriniz olabilir, başkasının başka fikirleri olabilir ama her durumda bunu hükümetler yönetiyor, devletin kendisi yönetiyor. Devlet eğer radikal bir karar alırsa "ben sınırlarımı kapatıyorum kardeşim kimseye de borcumu ödemiyorum" diyebilir, bu da bir yol... Ama şu an yaşadığımız bu değil...

Soru: *Biraz heyecanlıyım, mazur görün. Biraz dağınık konuştunuz ama gerçekten de konunun kendisi de çok dağınık. Uzun bir süreç çünkü. Fakat gene de iyi topladınız. Burada size, biraz da şahsınıza sanki “niye böyle düşünüyorsunuz.” der gibi yapılan konuşmaları da ben eleştiriyorum çünkü sen Türk’sün ben Kürt’üm gibi yaklaşımlar da bence meselenin biraz da özünü gösteriyor.*

İrfan Aktan: Yani bir konuşmacıya düşüncelerinden çok hangi ulusa ait olduğuna ilişkin bir vurgunun yapması bile bence burada mesele- nin ulaştığı boyutları gösteriyor. Toplantının “Kürt Sorunu Kimin Sorunu” başlığı ve genel söyleşilerin başlığı olan Ezber Dışı Söyleşiler, çok güzel bir isim kim bulduysa onu da kutlarım. Buraya gelen arkadaşların ezber dışı bir söyleşiye geldiğini bilerek gelmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Soru: *Benim ezberim bozuldu ama zaten.*

İrfan Aktan: Ne güzel, demek ki bir nebze de olsa konu başarıya ulaşmış demek. Gene, konuya geleceğim biraz uzattım, burada mutlaka birtakım soruları sorabilirsiniz ama birilerini sorgulamak bana çok mantıklı gelmiyor. Buraya geliş sebebimiz, “Kürt meselesi, kimin meselesi?” asıl bunu konuşmaktı. Şimdi, aslına bakarsanız Kürt meselesi bu topraklarda yaşayan herkesin meselesi... Ben bu konu biraz karmaşık dedim ama, aslında konu o kadar karmaşık da değil. Bu konu karmaşık hale getiriliyor, bence bilerek getiriliyor ki, aradan başka şeyler çıksın gitsin.

Bu arada bu konuyla beraber yaşananlar dikkatinizi çekti mi; memurlara yüzde 4-5 civarında zam öngören hükümet, “Şehitlerimiz var. Kuzey Irak’a, girelim” derken arkasından benzine yüzde 8-9 civarında bir zam getirdi. Yani, ulusal şeyler, bölge savaşları falan derken aradan ekonomik olarak bir sürü şeyler de yapılabiliyor. Yani şunu demek istiyorum, Kürt meselesi, var mı yok mu bu kadar zor bir şey değil, şurada komşularımıza bakalım, 10 tane komşumuzdan 3 tanesi Kürt’sen, ve bu insanlar da “ben Kürdüm” diyerek burada var olamıyorsa, herhangi bir devlet dairesinde “ben Kürdüm” kimliğiyle var olamıyorsa bunu tespit etmek o kadar zor bir iş değil.

Soru: *Biz yanı başımızda Bulgaristan’da sırf isimleri değiştirildi diye Bulgaristan vatandaşı olan Türklere kucak açarak ve onlara*

kendi vatandaşımıza vermediğimiz olanakları verme gibi bir iyi niyet gösterebiliyorsak, kendi ülkemizde birlikte yaşadığımız Kürtlere aynı niyetle yaklaşmazsak sonucu işte şimdi çözülmeyecek hale gelen kördüğüm oluyor. Kördüğüm diyorum, gerçekten de ben batıda yaşayan bir insanım batılıyım ama empati yapıyorum, bir Kürt olsam ne yapardım diyorum? Yani silahlı mücadele de dâhil olmak üzere aklımdan hepsi geçirdi, bu yaşananları gördüğümde. Geldiğimiz noktada artık bunlar Kürt müydü, var mıydı bunları konuşmak bana anlamsız geliyor. Bugün bu toplantıya gelirkenki umutlarımdan biri de şuydu, “ne yapılabilir”i konuşmak isterdim. Bu mesele Türk’ün de meselesi olduğuna göre, ne yapılabilir. Biz şimdi hâlâ çok önceleri bitmesi gereken konuyu tartışıyoruz. Bu acı bir durum. Fakat gene de, yani oturulup konuşuluyor olması bile önemli. En azından onu henüz kaybetmemiş olduğumuzun sevincini yaşıyorum bir yandan. Size olan sorum da şu, “o bölgeyi iyi tanyorum” diyorsunuz, o bölgeden olduğunuzu söylüyorsunuz; tabii bu benim için o kadar önemli değil ama tabii konuyu bilen birisi olarak ve o bölgeden birisi olarak da, yani bu mesele oralarda batıda yaşandığı kadar bir ayrışma, yahut da işte “tamam ipler koştuk kopuyor” gibi bir şey gibi algılanıyor mu? Onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

İrfan Aktan: Teşekkür ederim. Valla ben demin de söyledim, oradaki bu çatışma hali buraya yansıdığı gibi yansımıyor gündelik hayata. Fakat artık insanlar “Ben İstanbul’a çocuğumu yollamaktan korkuyorum” diyor. Kürtler bir devlet isteği içerisinde değiller benim gördüğüm kadarıyla. Fakat bu süreç onları devletten de, Türk kardeşlerinden de soğutmaya başladı, bu çok açık ve net. Yani siz yarın kalkın Cizre’ye gidin, Şemdinli’ye gidin, bunu çok bariz bir şekilde görürsünüz. Ve bence devlet yetkilileri de bunu görmeye başladıkları için bunun başka bir yolda yürütülmesi gerektiğini düşünmeye başladılar. Size bir şey daha söyleyeyim, normalde öyle insanların sokaklara çıkıp yürüyüş yapmaları filan o insanların temel haklarıdır ama bu bayraklı gösteriler sırasında insanlar “yahu bu bayrakları kime karşı sallıyoruz?” veya “kime karşı sallanıyor, bize karşı mı?” Kürtler mesele “bize karşı mı”; Türkler “biz kime karşı bu bayrakları sallıyoruz?” sorusunu soruyor. Böyle bir muğlâklık varken pek çok yerde “bu bayrak Kürtlerin kanını da rengine katacak” gibi şeyler okumaya başlayınca dehşete kapıldım. Fakat, beni rahatlatan şeyler de oldu bu

süreçte. Bundan bir on gün kadar önce Hakkâri'de Şırnak'ta devletin organize ettiği, korucuların, askerlerin, sivil kıyafetlerle, memurların filan götürüldüğü bayraklı yürüyüşler yapıldı. Buradaki insanların bu yürüyüşleri de görmesi ne yalan söyleyeyim benim telaşımı biraz azalttı. Çünkü buradaki insanlar medyadan gördüklerine baktıklarında Yüksekova kopmuş, Hakkâri gitmiş... Ankaragücü futbol takımı için bir kitap hazırlanıyordu ve onun söyleşilerini ben yapıyordum. Ankaragücü'nün eski amigosunu bir hastanede buldum, röportaj yaptım onunla. Hastanede gördüğümde başında bir oğlan duruyordu. Biraz sohbet ettik; çocuk askerden yeni dönmüş, “*Nerede askerlik yaptın?*” dedim, “*Abi Yüksekova’da yaptım, bir hafta önce döndüm*” dedi. Ben de Yüksekovalı olduğumu söylemedim ama “*Nasıl, orada durumlar nedir?*” diye sordum. “*Abi ben hiç izne çıkarılmadım ki*” dedi. “*Niye çıkarılmadın?*” “*Bizim izin yasağımız var.*” “*Nasıl yani, sen askerlik boyunca hep kışlada mıydın?*” “*Tabii biz dışarı çıkamıyoruz.*” “*E niye, sebep ne?*” “*Abi, çıkamazsın hemen boğarlar seni*” “*Niye boğarlar?*” “*Abi çıkamazsın, orada halk silme terörist*” diyor. “*Silme terörist*”. Şimdi düşünsenize orada askerlik yapmış fakat kışladan hiç dışarıya çıkmamış bir çocuk, sokağa çıktığında öldürüleceğini düşünüyor. Ve oradaki halka “*silme terörist*” diyor. Böyle bir algı hâkim, anlatabildim mi? Yani orada askerlik yapmış, orada güya yaşamış biri bile neler olup bittiğinden haberdar değil. Kaldı ki, silme terörist olabilir insanlar, diyelim ki? Peki biz buraya nereden geldik? Nasıl oldu da biz buraya geldik? Dolayısıyla artık Türkiye bunun yanıtını vermek zorunda. İşte Milliyet gazetesinde geçenlerde bir dizi olarak yayınlandı emekli paşaların konuya dair görüşleri. Şimdi düşünüyorsunuz, Yaşar Büyükanıt da yarın emekli olacak; peki o da aynı şeyleri mi söyleyecek? E madem öyle söyleyecek şimdi niye bunlar konuşuluyor? Anlatabildim mi? Yani devlet aklının kişileri, yani yetkili kişileri sarmaladığı, onları bir suskunluk sarmalına ittiği ve bunun üzerinden, bunun içinden konuşmaya ittiği bir devlet akli var olduğu müddetçe, Genelkurmay Başkanı ben bile olayım hiçbir şey değişmez. Dolayısıyla bunun temel devlet politikası olarak düşünülmesi ve düzenlenmesi gerekiyor. Başka çıkar yol yok bence. Barış sa-vaşla gelmiyor.

